

KIRÁNDULJUNK EGYÜTT!

SZKA_106_01

Vár minket a természet

A modul szerzője: Hegymeginé Nyíry Enikő

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

6. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a A terepen: hová megyünk? Mit láthatunk majd?					
A	A tanulók felidéznek a terepről előzetesen gyűjtött információkat, és elkezdik kitölteni a Zöld naplót. 5 perc	A természetben átélt élmények felelevenítése az érzelmi kötődés erősítése céljából Rendszerező képesség Emlékezet	Frontális munka – irányított beszélgetés	D1 (Zöld Napló)	
B	A pedagógus röviden bemutatja a terepet, ahova a gyerekek kirándulni mennek. A gyerekek elkezdik kitölteni a Zöld naplót. 5 perc	Tájékozódás Rendszerező képesség	Frontális munka – bemutatás	D1 (Zöld Napló)	
I/b A szabályok egyeztetése					
A	A pedagógus és a gyerekek megbeszélik, hogy milyen a természetbarát magatartás, valamint hogy milyen szabályok vonatkoznak a kirándulásra. 4 perc	Szabályismertetés Tudatosság Felelősségtudat	Frontális munka – tanári magyarázat		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/c Csoportalakítás					
A	A diákok érdeklődésük, ill. ismereteik szerint választanak csoportot (a csoportok lehetőleg azonos létszámúak legyenek). A csoportok megbeszélik a munkamegosztást, a módszert, és kiválasztják a feladat elvégzéséhez szükséges eszközöket. A tanulók megkapják a csoportmunkához szükséges eszközöket, térképet. 12 perc	Csoportalakítás és előzetes szervező-feladatok Együttműködési készség Lényeglátás	Frontális munka – csoportalakítás Csoportmunka – megbeszélés	D2 (A csoportom tagjai) útvonalterkép és térképvázlat, eszközök	P1 (Csoportok) P2 (Eszközjegyzék)
I/d Érzelmi ráhangolás, attitűdalakítás					
A	A pedagógus elmondja, vagy egy diák felolvassa Az erdő fohásza című verset. A pedagógus tájékoztatja a gyerekeket a közérdekű információkról (időbeosztás, gyülekezőhely, baleset-megelőzés). 8 perc	A természeti értékek tisztelete Empátia	Frontális munka – bemutatás, tájékoztatás		P3 (Az erdő fohásza)
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Csoportfeladatok					

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
A	Az 1. csoport meghatározza az égtájakat iránytűvel, eszerint beállítja a térképet, és azonosítják a méretarányt. Meghatározzák a túraútvonal hosszát; az emelkedés mértékét; az út irányát. A csoport a térképekjelek alkalmazásával térképvázlatot készít a bejárt területről (az osztály táborhelyétől számított 1 km-en belül). A csoport tagjai feljegyzik az útvonal megfigyelt földrajzi adottságait, azonosítják a turistajeleket, a jellegzetes tárgyakat, tájékozdási pontokat, és közösen elkészítik a Zöld Napló megfelelő oldalait. 50 perc	Információgyűjtés és értelmezés, a természeti környezetben kívánatos magatartás elmeinek gyakorlása Tájékozdó képesség Rajzkészség Önállóság	Csoportmunka – kutatás, felfedezés, megfigyelés	D3 (Tájékozdás a szabadban) D6 (Egyéb tapasztalataim) D7 (Érdekességek) íróeszközök, körző, fonál, iránytű, mérőszalag, turistatérkép	P4 (Földrajzi felfedezők)
B	A 2. csoport megfigyeli az állatokat és növényeket a Zöld napló alapján, előfordulásukat bejelölik a térképen. A csoport tagjai közösen elkészítik a Zöld Napló megfelelő oldalait. 50 perc	A természetben végzett megfigyelések során az élőlények között kialakult kapcsolatok megfigyelése, ezek fontosságának megértése Megfigyelőképesség Elemző képesség Önállóság	Csoportmunka – kutatás, felfedezés, megfigyelés	D4 (A növények megfigyelési szempontjai) D5 (Az álatok megfigyelési szempontjai) D6 (Egyéb tapasztalataim) D7 (Érdekességek) növényhatározó, állathatározó, kézi nagyító, látcső, térképvázlat	P5 (Növény- és állatismeret)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
C	A 3. csoport természetes anyagokat (levél, faág, kőzet), érdekes képződményeket gyűjt a természetvédelmi törvény betartásával; rajzokat készít a Zöld Naplóba a megfigyelésekről (esetleg fotók vagy videofelvétel készítése a mellékelt szempontok alapján). 50 perc	Információgyűjtés, a természeti környezetben kívánatos magatartás elemeinek gyakorlása Megfigyelőképesség Kreativitás Önállóság	Csoportmunka – kutatás, megfigyelés	D6 (Egyéb tapasztalataim) D7 (Érdekességek) gyűjtőeszközök és -edények, fényképezőgép, kamera	
D	A 4. csoport azonosítja a lakóhely (közeli kiránduló-hely) természeti környezetének, országos és/vagy helyi védettségű természeti értékeit, jellegzetes életközösségeket, élőhelyeket, objektumokat az emberi tevékenység, beavatkozás jeleit, hatásait. Megfigyelik a természetkárosítás hatásait és a balesetveszélyes helyeket, és jelzik azokat a térképvázlaton. 50 perc	Az emberi tevékenység és a környezet állapota közötti kapcsolat megfigyelése a vizsgált területen, jó és rossz példák gyűjtése, elemzése Kíváncsiság Kritikus gondolkodás	Csoportmunka – felfedezés, megfigyelés megbeszélés	D6 (Egyéb tapasztalataim) D7 (Érdekességek) térképvázlat, íróeszköz	P6 (A vizsgált terület állapota, az emberi tevékenység hatásai)
III/a Összefoglalás, rendszerezés, értékelés					

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
A	A visszaérkező csoportok összehasonlítják, értékelik saját Zöld Naplóikat, és a legjobban sikerült oldalakkal kiegészítik saját Naplójukat. Bemutatják (elmesélik) a legérdekesebb felfedezésüket, beszámolnak a tapasztalataikról, és kiegészítik egymás tapasztalatait egy közös térképvázlat megrajzolásával. A bemutatott anyagokról minden csoport alkot egy mondatot: „Azért tetszik, mert...” 40 perc	Összefoglalás és ellenőrzés Rendszerező képesség Lényeglátás	Csoportmunka – bemutatás	D1 (Zöld Napló), térképvázlatok, gyűjtött anyagok	P7 (A felfedezések bemutatása) Csomagolópapír a közös térkép elkészítéséhez
B	A csoportok közös művészeti alkotást (kép, fotó, tabló, kiállítás, emléktárgy) készítenek a gyűjtött természetes anyagokból. Közös meglepetéssel tekintik a Zöld Kiállítást. A bemutatott anyagokról minden csoport alkot egy mondatot: „Azért tetszik, mert...” 40 perc	Rendszerezés és szemléltetés Kreativitás Összefüggéskezelő-képesség	Frontális munka – prezentáció, kiállítási anyag készítése, tárlatlátogatás	D1 (Zöld Napló) térképvázlatok, gyűjtött anyagok	
III/b Értékelés					
A	A tanulók szóláncot alkotnak a megismert élőlények neveivel. 10 perc	Levezető játék Kreativitás	Frontális munka – játék		
B	A tanulók hirdetések fogalmazzák meg az „Erdei Újság” számára valamelyik élőlény nevében. A gyerekek kitalálják, melyik élőlény írhatta a hirdetést, esetleg válaszolnak rá. 20 perc	Ismeretek feldolgozása Kreativitás Szóbeli kifejezőkészség Lényeglátás	Frontális munka – játék		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
C	A pedagógus szóban értékeli a gyerekek munkáját. 5 perc	Értékelés Önismeret	Frontális munka – értékelés		
III/c A közös kirándulás zárása					
A	A csoportok visszaadják a természettől „kölcsonként” dolgokat: hagyjanak minden ágat, követ, termést, tobozt, csigaházat stb. a szabadban. Ha kisebb állatot ejtettek fogságba, azt szabadon engedik a befogás helyén vagy egy ahhoz hasonló terepen. 5 perc	Környezetvédelem Felelősségtudat	Frontális munka – rendrakás	A helyszínen talált anyagok	P8 (Búcsú a táborhelytől)
B	A legjobban sikerült Zöld Napló-részletekből és – a természetvédelmi szempontokat és előírásokat tiszteletben tartva – begyűjtött tárgyakkól a csoportok kiállítási anyagot állítanak össze, majd ezekből közösen egy kiállítás csinálnak az iskolában a hazatérés utáni napokban.	Információ feldolgozás Rendszerezés és szemléltetés Kommunikációs készségek Kreativitás Összefüggés-kezelő képesség	Csoportmunka – kiállítási anyag elkészítése, bemutató		

TANÁRI MELLÉKLET

P1 CSOPORTOK

A csoportok a különböző témákhoz alakulnak. Ezek:

- Tájékozódás a szabadban – Földrajzi felfedezők
- Élőlények megfigyelése – Növény- és állatkutatók
- Emlékek gyűjtése – Krónikások
- Környezetvédelmi és természetvédelmi megfigyelések – Környezetvédők

P2 ESZKÖZJEGYZÉK

Tanulói eszközök

- Zöld Napló (munkafüzet, tanulói segédanyag)
- íróeszközök
- mappa
- növényhatározó
- állathatározó
- kézi nagyító
- látcső
- turistatérkép
- térképvázlat a tényleges helyszínről
- mérőszalag
- vonalzó
- körző
- iránytű

- gyűjtőeszközök (csipesz, szűrő)
- gyűjtőedények (zárható befőttesüveg, zacskók)
- fonál
- fényképezőgép

Tanári eszközök

- Az erdő fohásza című vers
- növényhatározó, a növényfelismerést segítő könyvek
- állathatározó, az állatfajok felismerését segítő könyvek
- térképek
- elsősegélycsomag
- videokamera

P3 AZ ERDŐ FOHÁSA C. VERS

Az erdő fohásza

Vándor!
 Ki elhaladsz mellettem,
 Ne emelj rám kezet!
 Én vagyok
 tűzhelyed melege hideg téli éjszakákon,
 én vagyok tornácod barátságos fedele,
 melynek árnyékába menekülsz a tűző nap elől,
 és gyümölcsöm oltja szomjadat.

Én vagyok
Házad ajtaja, bölcsőd fája,
Koporsód fedele.
Vándor!
Ki elmégy mellettem,
hallgasd meg kérésem:
Ne bánts!

P4 FÖLDRAJZI FELFEDEZŐK

A csoport feladata a táborhely (gyülekezőhely) legfeljebb egy kilométeres körzetének bejárása. A területről turistatérkép segítségével részletes térkép vázlatot készítenek, a munkafüzetben megadott térképjelek segítségével feltüntetik a terep jellegzetes formáit, tárgyait (domborzat, patakok, források, utak, létesítmények, műtárgyak stb.). A térkép segítségével jellemzik a környéket: égtájak szerint milyen hegyek, vizek, települések találhatóak kisebb-nagyobb távolságra. Érdeemes alaposan megnézni a térképen feltüntetett helyek (hegyek, dűlők stb.) neveit. Mi lehet a név eredete, köthető-e személyhez, történelmi eseményhez?

P5 NÖVÉNY- ÉS ÁLLATISMERET

Sok növény és állat azonosítása nem fog sikerülni a könyvek segítségével sem. Nem várható el még a szaktanártól sem, hogy a több mint kétezer hazai növény- és negyvenezer állatfajt mind felismerje, de a rendszertani helyüket nagyjából meg fogja tudni mondani. A lakóhelyünk közelében élő ritka, védett fajok ismerete – remélhetőleg – a helyi környezeti nevelési programban is szerepel.

A növény- és állathatározás nem célunk, mert ez komoly felkészültséget, tapasztalatot és sok időt igényel a szakembertől is. A várható közös élmény a sokféleség megtapasztalása és a kíváncsiság felkeltése lesz.

Nem elsődleges célunk a növény- és állathatározók használata, a fajismeret bővítése, még kevésbé az állatok és a növények latin nevének megtanítása. De tudniuk kell a diákoknak, hogy ilyen is van, és ha kedvük tartja, megjegyezhetik azokat. Fontos azonban a magyar név ismerete: akinek/aminek ismerjük a nevét, ahhoz már közünk van. A gyerekek gyakran adnak maguktól is személynevet, becenevet annak az állatnak, amit észrevettek, megvizsgáltak – ahogyan a háziállatuknak, a kedvencüknek is. A magyar növény- és állatnevek kifejezőek, szépek, bővítik az anyanyelvi szókincset is. Például sok női név (Rózsa, Ibolya, Iringó, Veronika, Hajnalka, Aranka, Gyöngyike, Boglárka, Írisz stb.) eredetileg virágnév.

P6 A VIZSGÁLT TERÜLET ÁLLAPOTA, AZ EMBERI TEVÉKENYSÉG HATÁSAI

Sajnos biztosan számíthatunk arra, hogy a kirándulásaink során találunk elszórt szemetet vagy illegális hulladéklerakót, eldobott virágcsokrot, erdőirtást, elhagyott bányát, esetleg erdőtüz nyomait is. Az egyik feladat éppen az, hogy a tanulók megfigyeljék, milyen változásokat és károkat okoznak az emberek. Jegyezzék fel, hogy mi az, amit nem szívesen látnak. Mi ne kövessük a rossz példát: a csoportok törekedjenek arra, hogy a jelenlétünk lehetőleg semmilyen nyomot ne hagyjon a természetben.

P7 A FELFEDEZÉSEK BEMUTATÁSA

A kutatócsoportok a szóforgó módszerével (előzetes felkészülés, a szóvivő szerepel) mutassák be azt a felfedezésüket, amelyet a legérdekesebbnek, legfontosabbnak tartanak. Milyen érdekességekre bukkantak a turistatérképen és a kirándulás közben? Milyen új, addig ismeretlen állatot, növényt, életnyomot stb. láttak, amelyről addig nem tudtak, vagy milyen új dolgot tudtak meg (például hogy ritka, védett, védelemre érdemes egy állat- vagy növényfaj). Az emberi beavatkozásnak milyen nyomára bukkantak, melyet nagyon nem szívesen látnak, ami ellen tenni kellene valamit? Találtak-e pozitív, követendő példákkal, mint a turistautakon rendszeresített és megóvott hulladékgyűjtő, a jelzőtábla, a pihenőpadok, a tűzrakó helyek, a turistajelzés, madáretető stb.?

A közösen megrajzolt, folyamatosan fejlesztett térképvázlaton (2 db összeillesztett A/1-es lap) különböző színű ceruzával, zsírkrétával, esetleg filctollal tüntessék fel az egyes látnivalókat.

P8 BÚCSÚ A TÁBORHELYTŐL

Bármilyen nehéz is, lehetőleg semmit ne vigyünk haza a kirándulásról! Ez alapvetően ellentétes lenne a foglalkozás céljaival. Erre – nevezetesen, hogy a kirándulásnak nem a gyűjtés a célja – már az előkészítés során hívjuk fel a figyelmet! Nem azért jöttünk, hogy kiraboljuk a természetet. A jól megszemlélt, megvizsgált, megismert dolgokat esetleg néhány szó kíséretében, egyenként, gesztusszerűen adjuk vissza jogos tulajdonosának, a természetnek.